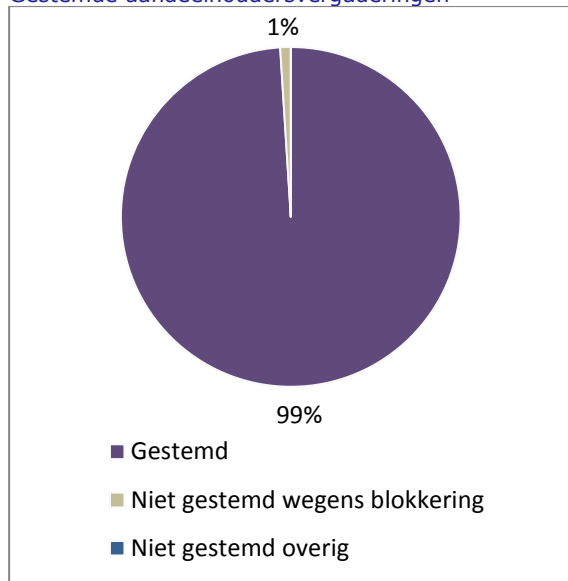
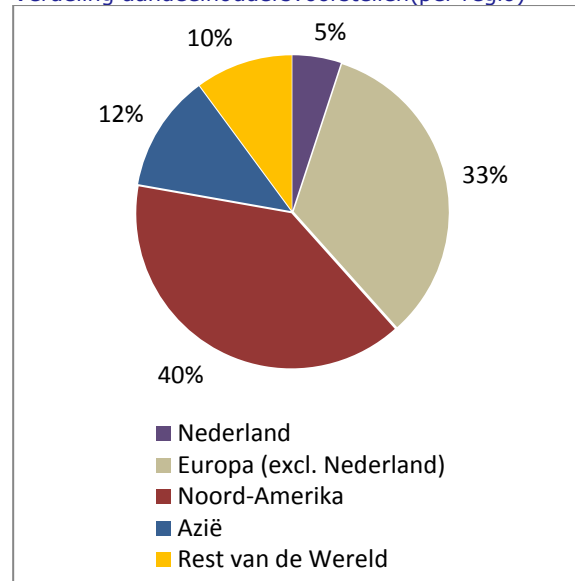

Stemmen in cijfers

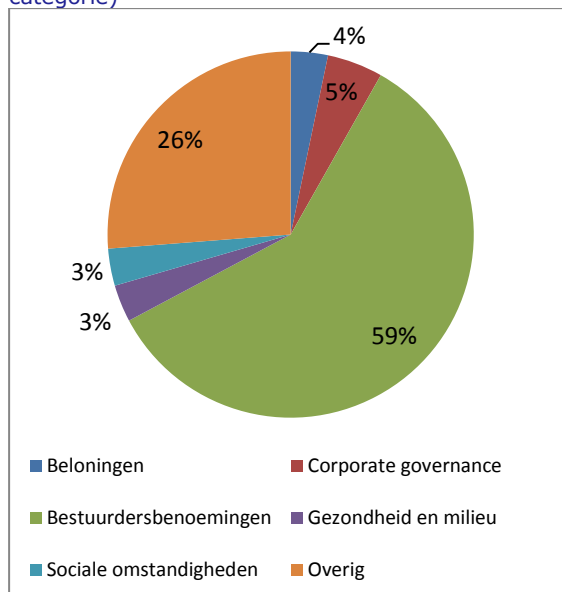
Gestemde aandeelhoudersvergaderingen

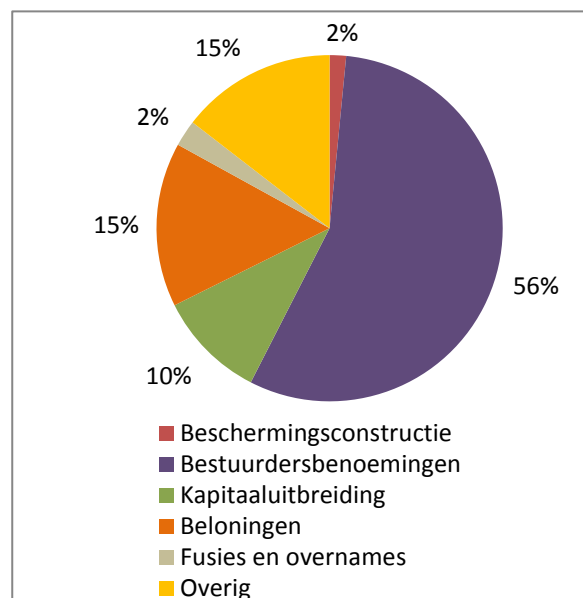
Verdeling aandeelhoudersvoorstellen(per regio)

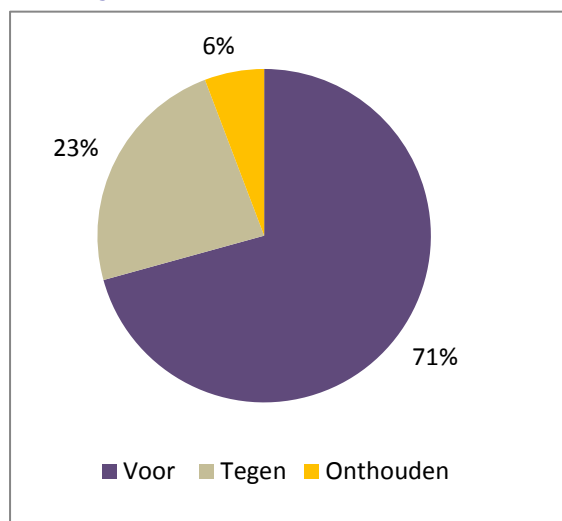
Verdeling aandeelhoudersvoorstellen (per categorie)

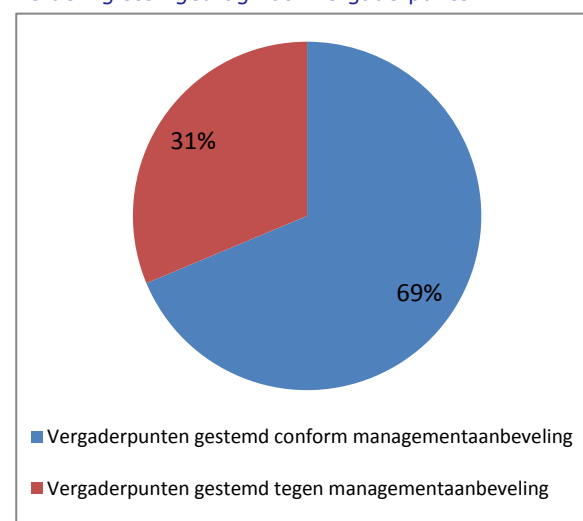
Verdeling managementvoorstellen (per categorie)

Verdeling steminstructies

Verdeling stemgedrag naar vergaderpunten

Engagement en stemmen: activiteiten en resultaten

Klimaat en milieu

Doel:

Via de ondernemingen in portefeuille willen wij bijdragen aan het beperken van de opwarming van de aarde tot onder de 1,5°C.

ExxonMobil zegt verbeteringen rapportages toe

ExxonMobil heeft toegezegd diens rapportages over de invloed van klimaatverandering op de bedrijfsvoering te verbeteren. De klimaatweerbaarheid van de portefeuille zal inzichtelijk gemaakt worden o.a. door aandacht voor de implicaties van een 2-graden scenario en de positionering voor een CO2-arme toekomst. Hiermee komt ExxonMobil tegemoet aan de vraag van het aandeelhouders-voorstel dat eerder dit jaar met 62% is aangenomen.

Shell presenteert lange termijn ambitie in lijn met klimaatakkoord Parijs

In november presenteerde Shell zijn lange termijn ambitie: in 2050 moet de uitstoot van CO2 per megajoule geproduceerde energie zijn gehalveerd en in 2035 moet de uitstoot al met 20% zijn verminderd. Daarmee wil Shell de CO2-intensiteit van zijn energieproducten wereldwijd in lijn brengen met de doelen van Parijs. Shell kijkt hierbij naar de gehele keten, dus zowel de eigen CO2-uitstoot als de uitstoot die gepaard gaat met gebruik van de producten. Door de doelen van het klimaatakkoord van Parijs te vertalen naar een eigen ambitie, geeft Shell een positief signaal af naar wereldleiders. Shell legt hiermee ook de lat hoger voor andere energiebedrijven

Water

Doel:

Via de ondernemingen in portefeuille willen wij bijdragen aan het tegengaan van waterschaarste om de volksgezondheid en economische groei te bevorderen.

Verbeteringen in beheering waterrisico's Tyson

Er wordt door Tyson langzaam voortgang geboekt. Onder leiding van de nieuw benoemde Chief Sustainability Officer wordt met o.a. het World Resources Institute gewerkt aan de uitwerking van

de doelstellingen voor waterkwaliteit rond individuele megastallen. Hieraan geeft de onderneming de voorkeur boven een algemeen geldend en afrekenbaar beleid voor waterkwaliteitsverbetering, ook door Tyson leveranciers. Toch zal daar opnieuw op worden aangedrongen in het volgende aandeelhoudersvoorstel.

We voeren ook engagement met Tyson over verbetering van arbeidsomstandigheden. Hierin zijn stappen gemaakt. De onderneming werkt samen met Oxfam & UFCW aan verbetering personeelsbestand.

NTPC formuleert waterbeleid

NTPC heeft in 2017 een algemeen waterbeleid geformuleerd dat voorziet in verminderen van het watergebruik en het vergroten van de waterzekerheid rond zijn elektriciteitscentrales. Dat beleid moet nu uitgevoerd gaan worden, en aangescherpt met meetbare doelstellingen. In het bijzonder hebben wij aangedrongen op het moneteriseren van de waterrisico's die NTPC neemt met bestaande en geplande elektriciteitscentrales. Deze worden door PGGM geschat op 9% EBIT.

Water information Request sterk verbeterd

CDP heeft zijn jaarlijkse Water Information Request 2018 gericht op 'value at water risk' zoals gevraagd door PGGM, namens BPF Schilders. Eerdere vereenvoudigingen bleken bij de launch van het Global Water Report 2017 in Mumbai geleid te hebben tot een hogere response rate. Met deze twee successen is het doel van de engagement met CDP behaald.

Mensenrechten

Doel:

Via de ondernemingen in portefeuille willen wij bijdragen aan het voorkomen en beperken van mensenrechtenschendingen.

In gesprek met bedrijven in mijnbouw-, olie- en gasector

PGGM is, namens BPF Schilders, al meer dan een jaar "lead engager" voor Freeport McMoran binnen een engagementprogramma, met 32 ondernemingen in de mijnbouw-, olie- en gasector.

Doel van engagement met Freeport is beëindiging van de milieuvervuiling die de onderneming veroorzaakt in Indonesië. Freeport is voor 60% eigenaar van de Grasbergmijn, waarvan het mijnbouwafval in rivieren wordt gedumpt. Dit is in de meeste westerse landen verboden wegens de ernstige en onomkeerbare milieuschade die het veroorzaakt. Naast het beëindigen van deze vervuiling wil PGGM verbetering zien in de afvalbeheerssystemen, evenals een saneringsplan. Freeport doet onderzoek naar de natuurlijke rehabilitatie van de rivier en geeft details over de lopende saneringswerkzaamheden ter ondersteuning van de sluiting van de open mijn.

General Motors van engagementlijst verwijderd

General Motors stond op de engagementlijst wegens dodelijke ongelukken door fouten in de productie van auto's. In 2017 heeft de onderneming duidelijke verbeteringen getoond in het managen van kwaliteits- en veiligheidsissues. Bovendien heeft de US National Highway Traffic Safety Administration haar verscherpt toezicht op het bedrijf beëindigd. Om deze redenen is de onderneming vanaf 2018 van de engagementlijst verwijderd.

Opnieuw ongelukken op de werkplaats bij Petróleos Mexicanos (PEMEX)

In 2017 hebben opnieuw ongelukken op de werkplaats bij staatsolieconcern PEMEX plaatsgevonden. Uit een rapport van PEMEX blijkt dat er in de periode van 2014 tot en met juni 2017, 21 ongelukken zijn geweest, waarvan 19 dodelijke gevallen. Het merendeel van de slachtoffers was flexkracht. PEMEX staat al geruime tijd open voor dialoog met beleggers en in constructieve gesprekken toont het bedrijf dat het al veiligheidsverbeteringen implementeert en maatregelen neemt. Toch lijkt het erop dat er ongelukken blijven voorkomen. Engagementdienstverlener GES richt de dialoog daarom nu meer op het proactief identificeren van hoogrisico-activiteiten in de operatie en tekortkomingen in gezondheids- & veiligheidsmaatregelen, die ten grondslag liggen aan de ongelukken.

Gezondheidszorg

Doel:

Via de ondernemingen in portefeuille willen we bijdragen aan de toegang tot goede gezondheidszorg voor iedereen, wereldwijd.

Eisai verwacht AtM-score te verbeteren

In het vierde kwartaal heeft PGGM, namens BPF Schilders, gesproken met met de CFO van de Japanse farmaceut Eisai over Access to Medicine (AtM). Eisai verwacht haar score voor de AtM-Index in 2018 te verbeteren en was erg geïnteresseerd in onze suggestie de AtM-prestaties op te nemen in de beloningen voor bestuurders. Daarnaast is de introductie van een Pay for Performance model, waarbij betaald wordt op basis van de effectiviteit van het medicijn, uitvoerig besproken. Eisai heeft aangegeven hier een voorstander van te zijn maar gezien haar focus op neurologische aandoeningen wordt het breder invoeren van dit concept mogelijk lastig.

Roche werkt weer mee aan AtM

Roche heeft in 2016 niet meegewerkt aan de AtM Index. Na aanvankelijke weigering heeft Roche inmiddels toegezegd weer mee te werken aan de eerstvolgende AtM-Index. Dankzij diverse initiatieven zal de score van Roche op de AtM Index zeker verbeteren. Verder heeft Roche uitvoerig toegelicht dat zij in hun Access to Medicine aanpak een bredere insteek hanteren waarbij er door hen ook wordt aangestuurd op meer inbreng van de nationale overheid om het gezondheidszorgstelsel duurzaam te verbeteren. Hoewel dit leidt tot een lager aantal projecten en markten waarin zij actief zijn zorgt dit wel mogelijk voor meer bestendige verbeteringen.

Goed ondernemingsbestuur

Doel:

Via de ondernemingen in portefeuille willen wij bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit, duurzaamheid en continuïteit van ondernemingen en markten.

Alstom verwijderd van de engagementlijst met schenders van de UN Global Compact Principles

Treinbouwer en netbedrijf Alstom is eind 2017 van de engagementlijst met schenders van de UN Global Compact Principles verwijderd: het stroom- en netbedrijf van Alstom is verkocht aan General

Electric, waardoor de blootstelling aan beschuldigingen van corruptie en aantijgingen van betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen verminderd is. Bovendien heeft Alstom haar systemen en processen voor het managen van corruptie verbeterd. Om deze redenen is de onderneming vanaf 2018 van de engagementlijst verwijderd.

Mylan werkt aan een nieuw beloningsbeleid

PGGM heeft, namens BPF Schilders, gesproken met Mylan n.a.v. de brief die PGGM samen met Amerikaanse beleggers deze zomer heeft verzonden. Ons doel was om beleggers op te roepen tegen het beloningsbeleid te stemmen – en dat is gelukt. PGGM heeft nogmaals duidelijk gemaakt dat het beloningsbeleid op de schop moet. Het bestuur werkt momenteel aan het nieuwe beloningspakket. In 2018 volgt een gesprek met de CEO.

General Electric diversifieert bestuur

Het conglomeraat General Electric gaat zich na tegenvallende resultaten richten op de winstgevende sectoren luchtvaart, gezondheidszorg en energie. Andere activiteiten, zoals de productie van treinen en lampen, stoot het bedrijf af. De nieuwe CEO wil een cultuurverandering in gang zetten en is van plan het beloningsbeleid beter in lijn te brengen met de prestaties van het bedrijf. Bovendien gaat het aantal leden van het bestuur van 18 naar 12. Er worden 3 nieuwe mensen aangetrokken met relevante ervaring voor GE.

Concept Nederlandse Stewardship Code (NSC)

Naar aanleiding van de [nieuwe versie](#) van de Nederlandse corporate governance code heeft Eumedion haar uitgangspunten voor een verantwoord beloningsbeleid van het bestuur van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen [geactualiseerd](#).

Stewardship Code consultatie

Naar aanleiding van de Stewardship Code consultatie is de beoogde inwerkingtredingsdatum van de definitieve code – 1 januari 2018 – te ambitieus gebleken en ten minste een half jaar uitgesteld naar – op zijn vroegst – 1 juli 2018.

PGGM en verantwoord beleggen

PGGM houdt bij het geheel van beleggingsactiviteiten bewust rekening met de invloed van milieu-, sociale en ondernemingsbestuur-factoren (ESG). Dat noemen wij verantwoord beleggen. Voor ons gaan hoog en stabiel rendement en verantwoord beleggen heel goed samen. PGGM integreert verantwoord beleggen in het algemene beleggingsbeleid. Verantwoord beleggen draait voor ons om een scala van beleggingsactiviteiten. Het gaat om zaken die wij wel doen, zoals beleggen in oplossingen voor mondiale vraagstukken, de financiële impact van ESG-factoren meenemen in onze beleggings-analyses, het aanspreken van ondernemingen en het stemmen op AVA's. Ook gaat het om beleggingen die wij vanuit onze identiteit en/of die van onze klanten niet doen door middel van het uitsluiten van bepaalde ondernemingen en staatsobligaties.

Voor BPF Schilders geven we vorm aan actief aandeelhouderschap. Het stemrecht is een van de belangrijkste rechten van een aandeelhouder. Daarom stemmen wij namens BPF Schilders op basis van PGGM richtlijnen op AVA's. Hierdoor dragen wij bij aan het bereiken van goed ondernemingsbestuur. Ook letten wij op voorstellen op milieu- of sociaal gebied. Wij zijn van mening dat het gebruik maken van deze rechten bijdraagt aan het creëren van aandeelhouderswaarde op de korte en lange termijn. Daarnaast gaan wij een constructieve dialoog aan met ondernemingen in portefeuille en met marktpartijen. Dit noemen wij engagement en wij proberen hiermee verbeteringen op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur te realiseren, vanuit de visie dat dit bijdraagt aan een beter maatschappelijk en financieel rendement voor BPF Schilders.

Colofon

Dit verslag is een uitgave van PGGM Vermogensbeheer B.V. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

PGGM Vermogensbeheer B.V.
Afdeling Responsible Investment
Noordweg Noord 150
3704 JG Zeist
Telefoon: 030 277 99 11
E-mail: responsible.investment@pggm.nl

Dit rapport is samengesteld op 29 januari 2018

Disclaimer

PGGM biedt deze rapportage aan als een vorm van dienstverlening voor BPF Schilders. Hoewel PGGM de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht neemt bij de samenstelling van deze rapportage op grond van diverse in- en externe bronnen die betrouwbaar mogen worden geacht, kan PGGM niet garanderen dat deze informatie altijd volledig, juist, en/of tijdig is. Evenmin garandeert PGGM dat het gebruik ervan leidt tot de juiste analyses en/of resultaten en/of dat de informatie geschikt is voor specifieke doeleinden. PGGM kan derhalve nimmer verantwoordelijk worden gesteld voor onder andere – maar niet uitsluitend – eventuele onvolkomenheden, onjuistheden en/of op een later tijdstip aangebrachte wijzigingen. Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van PGGM is het gebruik van deze rapportage niet toegestaan anders dan het specifieke doel waarvoor PGGM deze rapportage heeft opgesteld.